

Βαλκανικοί Πόλεμοι: ο αναγεννώμενος Φοίνιξ

ΤΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΜΕΡΤΖΙΟΥ
πρόεδρου της Εταιρείας
Μακεδονικών Σπουδών,
δημοσιογράφου και συγγραφέα

Πριν 101 χρόνια σαν σήμερα, ο Ελληνικός Στρατός εισέρχονταν νικηφόρος στη Θεσσαλονίκη που ανήμερα του Αγίου Δημητρίου είχαν παραδώσει νύχτα οι Οθωμανοί μετά 482 χρόνια κυριαρχίας.

Οι δύο Βαλκανικοί Πόλεμοι αποτελούν το μεγαλύτερο στρατηγικό επίτευγμα του Ελληνισμού μετά το 1821. Σε δέκα μήνες, μεταξύ 5 Οκτωβρίου 1912 - 28 Ιουλίου 1913, η Ελλάδα διπλασίασε την έκτασή της, από 63.211 τετραγωνικά χιλιόμετρα σε 120.308 και τον πληθυσμό της από 2.631.952 σε 4.718.221 κατοίκους, πολλαπλασίασε τις πλουτοπαραγωγικές πηγές της και πρώτη φορά κατέλαβε κεντρική θέση στο γεωπολιτικό πεδίο των Βαλκανίων μεταξύ Δύσης - Ανατολής και Βορρά - Θερμών Θαλασσών. Από τα ερείπια της οικονομικής και της στρατιωτικής καταστροφής της, το 1893 και το 1897, η Ελλάδα επέτελεσε ένα απίστευτο θαύμα. Η ιστορία, λοιπόν, φανερώνει στους χαλεπούς καιρούς μας ότι, σε ελάχιστο αλλά πυκνό ιστορικό Χρόνο, ο Ελληνισμός μπορεί πάλι τώρα να υπερβεί την εθνική χρεωκοπία, να εξέλθει από την ταπείνωση και να επιτύχει πάλι ένα θαύμα. Αρκεί να εμπνευσθεί, να ενωθεί, να πιστέψει και να αγωνισθεί σε επίπεδο Λαού και ηγεσίας

Το 1893 η Ελλάδα κήρυξε επίσημα πτώχευση. Ωστόσο, επικράτησαν τυχοδιώκτες πολιτικοί που το 1897 οδήγησαν την χώρα στον πόλεμο με την Τουρκία, στην στρατιωτική πανωλεθρία, σε νέα δάνεια και στον Διεθνή Οικονομικό Έλεγχο. Αυτό είναι ένα ακόμη δίδαγμα της Ιστορίας. Παρ' όλα αυτά, μετά πέντε χρόνια, οι Έλληνες αντιμετώπισαν τους Βουλγάρους στην υπόδουλη Μακεδονία το 1903-1908 και επεκράτησαν.

Το 1909 το στρατιωτικό κίνημα του Γουδή κάλεσε ως Παράκλητο τον Ελευθέριο Βενιζέλο, ο οποίος σε δύο χρόνια καθιέρωσε φιλελεύθερο Σύνταγμα, ανασυνέταξε το πολιτικό σύστημα και κατέστησε ετοιμοπόλεμη την Ελλάδα. Χαλύβωσε την εθνική ενότητα, όταν όρισε Αρχιστράτηγο τον Διάδοχο Κωνσταντίνο με το όνομα του Μαρμαρωμένου Βασιλιά. Οι δύο ηγέτες ενέπνευσαν αυτοπεποίθηση, ενότητα και αυτοθυσία στον Λαό. Ήταν η Ωρα η Καλή.

Όταν την 5η Οκτωβρίου 1912 κη-

ρύχθηκε ο Πόλεμος, οι σύμμαχοι, οι ξένοι επιτελείς, ακόμη και κάποιοι Έλληνες δεν πίστευαν ότι η Ελλάδα θα μπορούσε ποτέ να επιτύχει όσα, ωστόσο, επέτυχε. Παρέτασε δυνάμεις τρεις φορές μικρότερες των βουλγαρικών και δυο φορές μικρότερες των σερβικών, οι οποίες επί πλέον έπρεπε να διασπάσουν στη Μακεδονία τις ισχυρότατες οχυρές στενωπούς Σαραντάπορο, Στενά Ολύμπου-Πέτρας, Καστανιά Βερμίου και Κλειδί, αλλά και να διαβούν τους ποταμούς. Αλιάκμων, Αξιός, Λουδίας και Γαλλικός και τον Βάλτο των Γιαννιτών.

Στην Ηπειρο, όπου συνέρρεαν με-

στράτο. Ο στόλος συνέβαλε καθοριστικά στις νίκες όλων των βαλκανικών συμμαχών επειδή δεν επέτρεψε στους Οθωμανούς να μεταφέρουν ενισχύσεις από την Μικρά Ασία. Εξορμώντας από τη Μελούνα, ο ελληνικός στρατός απελευθέρωσε σε 22 μέρες μεγάλο μέρος της Δυτικής και της Κεντρικής Μακεδονίας, κέρδισε όλες τις μάχες και εισήλθε σαν σήμερα στη Θεσσαλονίκη.

Στην Ηπειρο 13.000 άνδρες με Ιταλούς Φιλέλληνες και Μακεδονομάχους κέρδισαν σημαντικές πόλεις. Τον Νοέμβριο Βουλγαρία, Σερβία και Μαυροβούνιο συνήψαν ανακωχή με την Τουρκία.

Οι δύο Βαλκανικοί Πόλεμοι αποτελούν το μεγαλύτερο στρατηγικό επίτευγμα του Ελληνισμού μετά το 1821

Ολομόναχη η Ελλάδα συνέχισε ακάθεκτη. Τον Δεκέμβριο μετέφερε από τη Μακεδονία στο μέτωπο της Ηπείρου νέες δυνάμεις και την διοίκησή τους ανέλαβε ο Κωνσταντίνος. Σε δυο μήνες κυριεύσε το απόρρητο Μπιζάνι και απελευθέρωσε τα Ιωάννινα, όπου παραδόθηκε άνευ όρων ο τουρκικός στρατός: 1.000 αξιωματικοί, 32.000 οπλίτες και 108 πυροβόλα. Παράλληλα απελευθερώθηκε η Βόρειος Ηπειρος με ακμαίο ελληνισμό.

Τον Μάρτιο 1913 τερματίζονται οι εχθροπραξίες και συγκαλείται στο Λονδίνο η Διεθνής Διάσκεψη, όπου στις 17 Μαΐου 1913 η Οθωμανική Αυτοκρατορία

συνήψε Συνθήκη Ειρήνης με τους νικητές της. Η Συνθήκη επιδίκασε στην Ελλάδα τη σημερινή Ηπειρο, τη Δυτική Μακεδονία και μεγάλο μέρος της Κεντρικής Μακεδονίας. Ελληνικός στρατός παρέμεινε, όμως, σε ορισμένες πόλεις της Ανατολικής Μακεδονίας. Η Βόρειος Ηπειρος και τα αιγαιοπελαγίτικα νησιά δεν δόθηκαν στην Ελλάδα που, ωστόσο, συνέχισε να ασκεί εκεί την εξουσία. Η Βουλγαρία πήρε την Ανατολική Μακεδονία και μεγάλο μέρος της Κεντρικής Μακεδονίας έως τα πρόθυρα της Θεσσαλονίκης, όπου ήδη στρατωνίζονταν ισχυρή δύναμη του βουλγαρικού στρατού «για ανάπαυση».

Οι Βούλγαροι αισθάνονταν «μεγάλοι ηττημένοι» και ετοιμάζαν τον δεύτερο γύρο. Γι' αυτό, αμέσως, στις 19 Μαΐου 1913 η Ελλάδα και η Σερβία υπέγραψαν στη Θεσσαλονίκη νέα Συμμαχία. Μετά ένα μήνα, στις 16 Ιουνίου 1913, η Βουλγαρία εξαπέλυσε ολομέτωπη αιφνιδιαστική επίθεση εναντίον των Ελλήνων και των Σέρβων. Επί 30 ημέρες μαίνονται επικές μάχες. Επί τρία μερόνυχτα, 18-21 Ιουνίου, οι Έλληνες επιτίθεντο όρθιοι με εφ' όπλου λόγχη στα δύο οχυρά μέτωπα Λαχανά και Κιλκίς υπό καταγισμό πυρός. Θιριάμβευσαν. Αλλά έπεσαν 8.353 παλληκάρια.

Σε ένα μήνα ο ελληνικός στρατός απελευθέρωσε την υπόλοιπη Κεντρική Μακεδονία, την Ανατολική Μακεδονία, την Ξάνθη και την Αλεξανδρούπολη. Κινούμενος ακάθεκτος προς Βορράν, διέσπασε το ιστορικό Κλειδίον, εισήλθε στη Στρώμνιτσα, εξεπόρθησε τα Στενά της Κρέσνας και χύθηκε στην πεδιάδα της Σόφιας, όπου έδωσε την τελευταία νικηφόρα μάχη του στο Σιμιτλή. Υποχωρώντας ο βουλγαρικός στρατός, πλαισιωμένος από κομιτατζήδες, διέπραξε άγριες ωμότητες σε βάρος των αμάχων. Πυρπόλησε τις Σέρρες και τη Νιγρίτα όπου εξετέλεσε προύχοντες. Αφάνισε συθέμελα το Δοξάτο όπου σφαγίασε 3.000 αμάχους. Ληλάτησε το Σιδηρόκαστρο και έσφαξε τον Μητροπολίτη.

Χάρis στις ελληνικές νίκες, η Ρουμανία και η Τουρκία επετέθησαν κατά της Βουλγαρίας. Οι Τούρκοι ανακατέλαβαν εδάφη στην Ανατολική Θράκη και στη Ρωμυλία, ενώ οι Ρουμάνοι κατέλαβαν τη Δοβρουτσά και έφθασαν αμαχητί στα πρόθυρα της Σόφιας. 17 Ιουλίου υπογράφεται ανακωχή και συνέρχεται στο Βουκουρέστι η Διεθνής Διάσκεψη Ειρήνης με συμμετοχή του Ελευθερίου Βενιζέλου. Η Συνθήκη του Βουκουρεστίου, στις 28 Ιουλίου 1913, κατέστησε αμετάκλητα τα σύνορα της σημερινής Ελληνικής Μακεδονίας. Η Ελλάδα είχε επιτύχει έναν άθλο που κανείς δεν τολμούσε να ονειρευθεί. Ο Φοίνιξ είχε αναγεννηθεί εκ της τέφρας του.